

Татарстан Республикасы ЗАКОНЫ

Татарстан Республикасының Үзәк сайлау
комиссиясе турында

Әлеге Закон Татарстан Республикасының Үзәк сайлау комиссиясен оештыруның һәм аның эшчәнлегенен хокукый нигезләрен, статусын билгели.

1 статья. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасының Үзәк сайлау комиссиясе (алга таба - Комиссия) Татарстан Республикасы Президентын, Татарстан Республикасы халык депутатларын, Татарстан Республикасы халык депутатларының жирле Советлары халык депутатларын сайлауларны, Татарстан Республикасы референдумын әзерләү һәм уздыру өчен, Татарстан Республикасы территориясендә Россия Федерациясе Президентын һәм дәүләт хакимиятенен федераль органнарына сайлауларны, Россия Федерациясе референдумын әзерләү һәм уздыру өчен оештырыла.

2. Татарстан Республикасы референдумын әзерләгәндә һәм уздырганда Комиссия Татарстан Республикасы референдумының Үзәк комиссиясе буларак эш итә.

3. Россия Федерациясе Президентын һәм дәүләт хакимиятенен федераль органнарына сайлауларны, Россия Федерациясе референдумын әзерләгәндә һәм уздырганда Комиссия сайлау комиссиясе вазыйфаларын, Россия Федерациясе субъекты референдумы комиссиясе вазыйфаларын гамәлгә ашыра.

4. Комиссияне оештыру һәм аның эшчәнлегенә тәртібе Татарстан Республикасы Конституциясе, әлеге Закон һәм Татарстан Республикасы территориясендә гамәлдә булган башка законнар белән билгеләнә.

5. Комиссия үз эшчәнлегендә Татарстан Республикасы Конституциясенә, әлеге Законга, Татарстан Республикасының башка законнарына, ә Россия Федерациясе Президентын һәм дәүләт хакимиятенен Федераль органнарына сайлауларны, Россия Федерациясе референдумын уздырганда - Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарға һәм федераль законнарға таяна.

6. Дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнары, жирле үзидарә органнары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар сайлаулар һәм референдумнар уздыру буенча Комиссия эшенә ярдәм итәргә, тиешле белешмәләр һәм материаллар бирергә тиешләр.

7. Комиссия юридик зат була, аның сайлаулар һәм референдумнар әзерләүгә һәм уздыруга бүлөп бирелә торган федераль бюджет средстволары һәм Татарстан Республикасының Республика бюджеты средстволары өчен банк учреждениеләрендә аерым балансы һәм агымдагы аерым счетлары, герблы мөһер, штамплары, реквизицты бланклары була.

2 статья. Комиссияне оештыру тәртібе һәм аның статусы

1. Комиссия Татарстан Республикасы Конституциясе һәм әлеге Закон нигезендә биш елга оештырыла, аның составында 15 әгъза була.

2. Комиссия ачык һәм хәбәрдарлык шартларында оештырыла.

3. Комиссия составы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан раслана. Татарстан Республикасы Президенты Комиссия әгъзаларының яртысын һәм аның рәисен тәкъдим итә, ә аның икенче яртысын Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисе тәкъдим итә. Бу чакта сайлау берләшмәләре, сайлау блоклары, ижтимагый берләшмәләр, эш, хезмәт, уку, яшәү урыны буенча сайлаучылар жьелышларының һәм Комиссиянең элекке составының тәкъдимнәре исәпкә алына. Комиссия составын формалаштырганда дәүләт хезмәткәрләре Комиссия әгъзаларының гомуми саныннан өчтән береннән дә күбрәк булмаска тиеш.

4. Комиссия составы республиканың массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга тиеш.

5. Комиссия Татарстан Республикасы Президентын, Татарстан Республикасы халык депутатларын, Татарстан Республикасы халык депутатларынын жирле Советлары халык депутатларын сайлауларны, Татарстан Республикасы референдумы, Россия Федерациясе Президентын һәм дәүләт хакимиятенен федераль органнарына сайлауларны, Россия Федерациясе референдумын әзерләү һәм уздыру өчен Татарстан Республикасында оештырыла торган сайлау комиссияләре (округ, территориаль (район, шәһәр, шәһәрләрдәге районнар), участок комиссияләре) һәм референдум комиссияләре эшчәнлегенә үз компетенциясе чикләрендә житәкчелек итә.

6. Комиссия дәүләт хакимияте органнарыннан һәм жирле үзидарә органнарыннан үз компетенцияләре чикләрендә бәйсез була.

7. Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә Комиссия Татарстан Республикасынын сайлау системасын камилләштерү мәсьәләләре буенча Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасын күрсәтү хокукына ия.

8. Яна составта Татарстан Республикасынын Үзәк сайлау комиссиясе оешканга кадәр Комиссия гамәлдә була.

3 статья. Комиссиянең хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы статусы

1. Әлеге статьянын 3 һәм 4 пунктларында санап кителгән затлардан кала, 18 яше тулган, сайлау хокукына ия булган һәм Татарстан Республикасы территориясендә даими яшәүче Татарстан Республикасы гражданы Комиссиянең хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы булырга мөмкин. Комиссия әгъзасы, кагыйдә буларак, югары белемле булырга тиеш.

2. Комиссиянең хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасына мәгълүм үрнәктәге таныклык бирелә.

3. Депутатлар, дәүләт хакимияте органнарынын һәм жирле үзидарә органнарынын сайлап куела торган урындагы затлары, судьялар, кандидатлар, теркәлгән кандидатлар, аларнын ышанычлы затлары, кандидатларны тәкъдим иткән сайлаучылар һәм сайлау

берләшмәләре, сайлау блоклары жыелышларының вәкаләтле вәкилләре һәм ышанычлы затлары, сайлау комиссияләренен киңәш биру тавышы хокукына ия әгъзалары, кандидатларның, теркәлгән кандидатларның ирләре йә хатыннары һәм якын туганнары яисә кандидатларның, теркәлгән кандидатларның турыдан-туры буйсынуында булган затлар Комиссиянен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзалары була алмыйлар.

4. Комиссия әгъзасы бер үк вакытта бүтән сайлау комиссиясенен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы була алмый.

5. Комиссиянен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы Комиссия карары буенча Комиссиядә даими нигездә (штатта торып) эшләргә мөмкин.

6. Комиссиянен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы вәкаләтләр чоры тәмамланганчы ук Татарстан Республикасы Дәүләт Советы карары белән түбәндәге очракларда Комиссия әгъзасы вазыйфаларыннан азат ителә:

Комиссия әгъзасы үз вәкаләтләрен туктату хакында язма гариза биргәндә;

Комиссия әгъзасы Татарстан Республикасы гражданлыгын югалтканда;

даими яшәү өчен Татарстан Республикасыннан чыткә чыгып киткәндә;

Комиссия әгъзасына карата судның хөкем карары закон көченә кәргәндә;

закон көченә кәргән суд карары нигезендә Комиссия әгъзасы хокуктан файдалануга сәләтсез, хокуктан файдалану сәләте чикләнгән, билгесез юкка чыккан яисә вафат булган дип танылганда;

сайлау комиссиясе әгъзасы үз вазыйфаларын даими рәвештә үтәмәгәндә, Комиссия тәкъдиме буенча;

әлеге Законда каралган башка нигезләр булганда.

7. Даими нигездә (штатта торып) эшләүче Комиссия әгъзаларына ақчалата түләү күләме һәм төрләре Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив-хокукый актлары белән билгеләнә.

8. Сайлаулар, референдум уздыру чорында Комиссиянен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы Татарстан Республикасы Прокуроры ризалыгыннан башка жинаять жаваплылыгына жәлеп ителә алмый яисә суд тәртибендә салына торган административ жәза чараларына тартыла

алмый.

4 статья. Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасының статусы

1. 18 яше тулган, сайлау хокукына ия булган Татарстан Республикасы гражданы Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасы була ала.

2. Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасының эшчәнлеге теркәлгән кандидаттан, сайлау берләшмәсеннән, сайлау блогыннан, референдум уздыру буенча инициатив төркемнән Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасын билгеләү буенча законда каралган документларны Комиссия алган мизгелдән башлана. Әлеге документларда Комиссия әгъзасының фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган елы (18 яшьтә булса - өстәмә рәвештә көне һәм ае), Татарстан Республикасы гражданлыгына ия булуы (чит дәүләт гражданлыгына ия булуы), эш урыны, шәгыленең төре һәм даими яшәү урынының тулы адресы күрсәтелә.

3. Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасы бер үк вакытта бүтән сайлау комиссиясе әгъзасы була алмый.

4. Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасына мәгълүм үрнәктәге таныклык бирелә.

5. Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасының вәкаләтләре аны билгеләп куйган затның яки органның карары белән туктатылырга һәм башка затка тапшырылырга мөмкин.

6. Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзаларының вәкаләтләре, аларны билгеләгән кандидатлар сайланган очракта, икенче сайлауларда кандидатларны теркәү тәмамланганчы дәвам итә; Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия бүтән әгъзаларының вәкаләтләре теге яки бу сайлау кампаниясе кысаларында Татарстан Республикасы территориясендә уздырыла торган барлык тавыш бирүләр буенча сайлаулар нәтижәләрен рәсми бастырып чыгарганнан соң 30 көн узгач яисә референдум нәтижәләрен рәсми бастырып чыгарганнан соң 10 көн узгач туктатыла.

7. Теркәлгән кандидат, сайлау берләшмәсе, сайлау блогы тавыш бирү йомгакларына карата шикаять белдергәндә, Комиссиянең кинәш

бирү тавышы хокукына ия тиешле өгъзасынын вәкаләтләре шикаятьнен асылы буенча Татарстан Республикасы Югары суды үзенен катгый карарын чыгарганнан соң туктатыла.

5 статья. Комиссиянен вәкаләтләре

1. Комиссия үз вәкаләтләре чикләрендә:

сайлаулар, референдумнар, шул исәптән, федераль сайлаулар һәм референдумнар турындагы законнарның Татарстан Республикасынын бөтен территориясендә үтөлешен тикшереп тора һәм аларның бер төрле кулланылуын тәмин итә, әлеге законнарны куллану тәртибе турында аңлатмалар бирә һәм, кирәк булганда, аларны шәрехләү турында тәкъдимнәр белән Татарстан Республикасы Дәүләт Советына чыга;

түбәнгерәк комиссияләренн эшчәнлегенә юнәлеш бирә, аларга хокукый, ысулый, оештыру-техник ярдәм күрсәтә;

Татарстан Республикасы халык депутатларының жирле Советлары халык депутатларын сайлауларны уздыру өчен район, шәһәр һәм шәһәрдәге район сайлау комиссияләрен раслый;

сайлауларны, референдумнарны әзерләүгә һәм уздыруга, сайлау системасын камилләштерүгә, сайлаучыларга хокукый белем бирүгә бәйле максатчыл программаларнын гамәлгә ашырылышын тәмин итә;

тавыш бирү өчен сайлау бюллетенен, бүтән сайлау участогында тавыш бирү таныклыгынын рәвешен, сайлаучылар исемлеген, сайлаулар һәм референдумнар әзерләүгә һәм уздыруга бәйле бүтән төрле сайлау документларын әзерләү нормативларын (аларнын якланучанлык дәрәжәсен дә кертәп) билгели; сайлау комиссияләре мөһерләренен үрнәкләрен раслый;

сайлаулар һәм референдумнар әзерләгәндә һәм уздырганда Татарстан Республикасы халык депутатларын сайлаулар буенча сайлау округларын төзи һәм сайлау участокларынын, тавыш бирү участокларынын бердәм нумерациясен билгели;

Татарстан Республикасы Президенты урынына кандидатларны һәм аларнын ышанычлы затларын терки, аларга таныклыктар бирә;

законнарда каралган очрактарда кандидатны теркәү турында, кандидатны теркәүне юкка чыгару хакында карарлар кабул итә;

законнарны бозган өчен сайлау процессында катнашучыларга карата закон нигезендә жаваплылык чаралары куллана;

барлык кандидатларга сайлау кампаниясендә катнашу өчен бертигез шартларнын үтөлешен тәэмин итә;

сайлау алды үгетләве алып бару өчен теркәлгән кандидатлар, сайлау берләшмәләре, сайлау блоклары арасында эфир вакытын бүлүнен, тавыш бирү йомгакларын билгеләүнен, сайлаулар, референдумнар нәтижәләрен һәм тавыш бирү йомгакларын, сайлаулар һәм референдумнар нәтижәләрен бастырып чыгару тәртибен билгеләүнен бердәм тәртибен саклау буенча чаралар күрә;

территория (округ) сайлау комиссияләренен сайлаучылар исемлеген үз вакытында төзүләрен тикшереп тора;

тавыш бирү йомгакларын, тулаем сайлауларнын, референдумнарнын нәтижәләрен билгели, аларны матбугатта бастырып чыгара, сайлаулар һәм референдумнар уздыруга бәйле документларны архивка тапшыруны тәэмин итә;

сайланган Татарстан Республикасы Президенты һәм Татарстан Республикасы халык депутатларын терки;

Татарстан Республикасы халык депутатлары итеп сайланган затларнын исемлекләрен төзи һәм матбугатта бастырып чыгара, сайланган Татарстан Республикасы халык депутатларына вакытлы таныклыклар бирә;

кабат тавыш бирүне оештыра, кабат сайлауларны һәм киткән Татарстан Республикасы халык депутатлары урынына яналарын сайлауны билгели;

халык депутатларын чакыртып алуны оештыруга бәйле мәсьәләләрне хәл итә;

түбәнгерәк комиссияләренен карарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмауларына) карата гаризаларны, шикаятьләрне карый, алар буенча дәлилленгән карарлар кабул итә;

Россия Федерациясенен Үзәк сайлау комиссиясе белән үзара хезмәттәшлек итә;

әлеге Законда һәм башка законнарда каралган бүтән вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Комиссия сайлаучыларнын һәм сайлауларны оештыручыларнын хокукый культурасын арттыру буенча, дәүләтнең автоматлаштырылган

мәгълүмат системасын (ДАС - Сайлаулар) үстерү һәм файдалану буенча федераль һәм республика программаларын гамәлгә ашыруны тәмин итә.

6 статья. Комиссия эшчәнлеген оештыру

1. Комиссиянен яна составы оештырылганнан соң унбишенче көнненнән дә сонга калмыйча үзенен беренче утырышына жыела. Комиссиянен беренче утырышын Комиссия рәисе ача. Яна составтагы Комиссиянен беренче утырышында Комиссиянен элекке составы әгъзалары катнашырга хокуклы.

2. Комиссия утырышында Комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе катнашса, Комиссия утырышы тулы вәкаләтле була.

Комиссия утырышлары рәис тарафыннан яисә анын кушуы буенча Комиссия рәисе урынбасары тарафыннан кирәк булган саен, шулай ук анын составының кимендә өчтән бер өлешенен таләбе буенча чакырыла.

3. Комиссия эшчәнлеге коллегиальлек, анын компетенциясендәге мәсьәләләр буенча ирекле рәвештә һәм ачыктан-ачык фикерләшү, Комиссия әгъзаларының инициативасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Комиссия утырышлары, кагыйдә буларак, Комиссия даими урнашкан урында уздырыла. Комиссия Татарстан Республикасы территориясендә күчмә утырыш уздыру турында карар кабул итәргә хокуклы.

5. Комиссия утырышында беркетмә алып барыла.

6. Комиссия үзенен регламентын эшли һәм кабул итә.

7. Комиссия үз эшчәнлеген перспектив һәм агымдагы (календарь) эш планнары, шулай ук сайлаулар һәм референдумнар әзерләү һәм уздыру буенча гамәлләр планы нигезендә башкара.

8. Комиссиянен эш планнары Комиссия регламентында каралган тәртиптә һәм вакытларда Комиссия утырышында раслана.

9. Комиссиянен Россия Федерациясе Президентын, дәүләт хакимиятенен федераль органнарына сайлауларны һәм Россия Федерациясе референдумының әзерләү һәм уздыру буенча, максатчыл федераль программалардагы гамәлләрне тормышка ашыру буенча эш

(гамәлләр) планнары Россия Федерациясе Үзәк сайлау комиссиясенен эш (гамәлләр) планнары нигезендә кабул ителә.

10. Планнарны үтәүнен барышы хакындагы мәгълүмат даими рәвештә Комиссия утырышында тынлана.

7 статья. Комиссия рәисе урынбасарын һәм секретарен сайлау

1. Комиссия рәисе урынбасары һәм секретаре анын беренче утырышында сайланалар.

2. Комиссия рәисе урынбасары, секретаре Комиссиянен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзалары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайланалар.

3. Комиссия рәисе урынбасарын һәм секретарен сайлау өчен яшерен тавыш бирү бюллетененә Комиссиянен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзалары тарафыннан күрсәтелгән кандидатларнын фамилияләре, исемнәре, аталарынын исемнәре кертелә. Комиссия әгъзаларынын билгеләнгән саныннан күпчелек тавышны жыйган кандидат Комиссия рәисе урынбасары, секретаре итеп сайланган дип санала.

4. Комиссия рәисе урынбасары, секретаре, кагыйдә буларак, югары юридик белемле булырга тиешләр.

8 статья. Комиссия карарларын кабул итү тәртибе

1. Комиссия карарлары Комиссиянен хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзалары тарафыннан кабул ителә.

2. Комиссия рәисе урынбасарын һәм секретарен сайлау йә вазыйфаларыннан азат итү турындагы, сайлауларны һәм референдумны әзерләүне һәм уздыруны финанс ягыннан тәмин итү мәсьәләләре буенча, кандидатларны теркәү, кандидатларны теркәүне юкка чыгару, тавыш бирү йомгаклары яисә сайлауларнын, референдумнын нәтижәләре турындагы, сайлауларны, референдумны узмаган яки гамәлгә яраксыз дип тану хакындагы, кабат тавыш бирү яисә кабат сайлаулар уздыру турындагы, түбәнгерәк комиссиянен карарын юкка чыгару һәм мәсьәләнен асылы буенча карар кабул итү турындагы Комиссия карарлары Комиссия утырышында Комиссиянен хәлиткеч

тавыш хокукына ия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Башка мәсьәләләр буенча Комиссия карарлары Комиссиянең утырышта катнашучы хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзаларының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

4. Комиссиянең карарларын кабул иткәндә хуплап һәм каршы бирелгән тавышлар саны бертигез булса, Комиссия рәисенен тавышы хәлиткеч була.

5. Комиссия, бюллетеньнәр кулланып, үз компетенциясенә кергән теләсә нинди мәсьәлә буенча яшерен тавыш бирү турында карар кабул итәргә мөмкин.

6. Комиссия утырышларының карарларына һәм беркетмәләренә Комиссия рәисе яки аның урынына калган зат һәм Комиссия секретаре имза салалар.

7. Комиссия кабул иткән карар белән килешмәгән Комиссия әгъзалары язма рәвештә үзләренен аерым фикерләрен белдерергә мөмкиннәр.

8. Комиссия карарлары рәсми массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыга.

9. Комиссия карарлары кабул ителгән көннән үз көчләренә керәләр.

10. Комиссиянең үз компетенциясе чикләрендә кабул ителгән карарлары Татарстан Республикасының башкарма хакимият органнары, дәүләт учреждениеләре, жирле үзидарә органнары, кандидатлар, теркәлгән кандидатлар, сайлау берләшмәләре, сайлау блоклары, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар, урындагы затлар, сайлаучылар һәм референдумда катнашучылар, шулай ук түбәнгерәк комиссияләр өчен мәжбүри.

9 статья. Комиссия әгъзаларының вәкаләтләре

1. Комиссиянең хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы аның барлык утырышларында катнашырга тиеш. Комиссия әгъзасы мөһим сәбәпләр аркасында Комиссия утырышына килә алмаган очракта, ул бу хакта кичекмәстән Комиссия рәисенә яки секретаренә хәбәр итәргә тиеш.

2. Комиссиянең хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасы түбәндәгеләргә хокуклы:

Комиссия утырышлары хакында алдан хәбәр алырга;

Комиссия утырышында чыгыш ясарга, Комиссия компетенциясенә керүче мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр кертергә һәм әлеге мәсьәләләр буенча тавыш бирүне уздыруны таләп итәргә;

Комиссия утырышында катнашучы башка затларга көн тәртибенә кертелгән мәсьәләләр буенча сораулар бирергә һәм аларга нигезле жаваплар алырга;

машинадан укыла торган саклагычлардагы документларны һәм материалларны да кертеп, Комиссиянең һәм түбәнгерак комиссияләреннән теләсә нинди документлары һәм материаллары (шул исәптән сайлаучылар, референдумда катнашучылар исемлеге, сайлау бюллетеньнәре, референдумда тавыш бирү бюллетеньнәре) белән танышырга, әлеге документларнын һәм материалларнын күчермәләрен (сайлаучылар, референдумда катнашучылар исемлегеннән, сайлау бюллетеньнәреннән, референдумда тавыш бирү бюллетеньнәреннән тыш) алырга, бу күчермәләрне таныклауны таләп итәргә.

3. Комиссиянең кинәш бирү тавышы хокукына ия әгъзасы, бүтән сайлау участогында тавыш бирү таныклыкларын тапшыру хокукыннан, сайлау бюллетеньнәре, референдумда тавыш бирү бюллетеньнәре бирү, сайлау бюллетеньнәрен, референдумда тавыш бирү бюллетеньнәрен сортировкалауда һәм санауда катнашу, тавыш бирү йомгаклары, сайлауларнын нәтижәләре хакында беркетмәләр төзү, Комиссия компетенциясенә кертелгән мәсьәлә буенча карар кабул иткәндә тавыш бирүдә катнашу һәм Комиссия карарына имза салу хокукыннан гайре, Комиссиянең хәлиткеч тавыш хокукына ия әгъзасына сайлауларны әзерләү һәм уздыру мәсьәләләре буенча бирелгән бөтен хокукларга ия.

10 статья. Комиссия рәисенен, рәис урынбасарынын, Комиссия секретареның вәкаләтләре

1. Комиссия рәисе:

Комиссия эшенә гомуми житәкчелек итүне гамәлгә ашыра;

Татарстан Республикасы Президенты, Татарстан Республикасы

Дәүләт Советы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты, дәүләт хакимиятенен һәм идарәсенен башка органнары, предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр, сайлау берләшмәләре, сайлау блоклары, урындагы затлар, сайлаучылар белән мөнәсәбәтләрдә Комиссия исеменнән эш йөртә;

сайлаучыларга, сайлау берләшмәләренә, сайлау блокларына, референдум уздыру буенча инициатив төркемнәргә, Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына, дәүләт хакимиятенен һәм идарәсенен кызыксынучы башка органнарына, оешмаларына Комиссиянең эшчәнлегә, аның тарафыннан кабул ителгән карарлар турында мәгълүмат бирә;

Комиссия утырышын жыя, анын утырышларында рәислек итә;

Комиссия карарларын үтәү буенча эшләрне оештыру өчен Комиссия әгъзалары арасында вазыйфаларны бүлә;

сайлаулар, референдумнар уздыру һәм комиссияләрне финанслау өчен бүлеп бирелә торган акчалар белән эш итә;

Комиссия аппараты хезмәткәрләрен эшкә ала һәм эштән азат итә;

Комиссия эшчәнлеген финанс ягыннан һәм матди-техник тәэмин итү мәсьәләләрен хәл итә;

Комиссия адресына килүче тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләрне карау эшләрне оештыра;

Комиссиянен үз компетенциясе чикләрендә кабул ителгән шартнамәләргә, килешүләргә һәм башка документларга имза сала;

сайлауларны, референдумнарны әзерләү һәм уздыру чорында Комиссия рәисе Комиссия эшчәнлеген тәэмин итү өчен шартнамәчел нигездә белгечләр жәлеп итәргә хокуклы.

Татарстан Республикасы законнарында һәм федераль законнарда каралган бүтән вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Комиссия рәисе урынбасары Комиссия рәисенә йөкләнгән вәкаләтләрне гамәлгә ашыруда ана ярдәм итә. Комиссия әгъзалары арасында бүленгән вазыйфалар нигезендә конкрет юнәлешләр буенча эш оештыра, Комиссия рәисенен йомышларын үти, Комиссия рәисе булмаганда анын вазыйфаларын башкара.

Комиссия рәисе урынбасары Комиссиядә даими нигездә (штатта

торып) эшли.

3. Комиссия секретаре:

Комиссия утырышларын эзерләүне тәэмин итә, эш кагазьләрен алып баруны оештыра, Комиссия карарларының үтәлешен тикшереп торуны гамәлгә ашыра;

киләчәктә һәм агымда Комиссия эшчәнлеген планлаштыруны оештыра, анын эш планнары үтәлешенен барышын тикшереп тора;

Комиссия әгъзаларының, аппарат хезмәткәрләренен, Комиссия каршындагы органнарның һәм хезмәтләренен Комиссия рәисе биргән йомышларны, күрсәтмәләренә үтәүләрен оператив тикшереп торуны гамәлгә ашыра;

архив туплауны һәм анын сакланышын тәэмин итә.

Комиссия секретаре Комиссиядә даими нигездә (штатта торып) эшли.

11 статья. Сайлауларны һәм референдумнарны эзерләүне һәм уздыруны финанс ягыннан тәэмин итү

1. Сайлауларны, референдумнарны эзерләүгә һәм уздыруга бәйле гамәлләрне финанслау, сайлауларның яки референдумның дәрәжәсенә карап, тиешле бюджеттан (федераль бюджеттан, Татарстан Республикасының республика бюджетыннан) бүлеп бирелүче акчалар исәбенә гамәлгә ашырыла.

2. Татарстан Республикасы Президентын, Татарстан Республикасы халык депутатларын, Татарстан Республикасы халык депутатларының жирле Советлары халык депутатларын сайлауларны, Татарстан Республикасы референдумын эзерләү һәм уздыру буенча Комиссия чыгымнары Татарстан Республикасының республика бюджетында аерым юл белән карала һәм ул бюджет чыгымнарының якланган статьялары исемлегенә кертелә.

3. Россия Федерациясе Президентын һәм дәүләт хакимиятенен федераль органнарына сайлауларны, Россия Федерациясе референдумнарын уздырганда Комиссия, федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда, Россия Федерациясенен Үзәк сайлау комиссиясенә жыелма финанс хисабы тапшыра.

Бюджет акчаларының Татарстан Республикасы Президентын,

Татарстан Республикасы халык депутатларын, Татарстан Республикасы халык депутатларының жирде Советлары халык депутатларын сайлауларны, Татарстан Республикасы референдумнарын әзерләү һәм уздыру өчен тотылуы турында Комиссиянең финанс хисабы билгеләнгән вакытларда һәм тәртиптә Татарстан Республикасы Дәүләт Советына тапшырыла.

4. Түбәнгерәк комиссияләрнең тотылмый калган бюджет акчалары сайлаулар, референдумнар узганнан соң Комиссия счётына кайтарыла.

5. Түбәнгерәк комиссияләр тарафыннан кайтарылып, Комиссия тарафыннан тотылмый калган Татарстан Республикасының республика бюджеты акчалары Комиссия счётында калырга һәм Татарстан Республикасы законнарында һәм аның башка норматив-хокукый актларында каралган максатларда, шуларда билгеләнгән күләмдә һәм тәртиптә кулланылырга мөмкин.

12 статья. Федераль, төбәк һәм республика максатчыл программаларының гамәлләрен финанс ягыннан тәмин итү, Комиссиягә бүлеп бирелүче акчаларны тотуның исәбен алып бару һәм хисап бирү

1. Заказчысы Россия Федерациясенен Үзәк сайлау комиссиясе булган федераль һәм төбәк максатчыл программаларының гамәлләрен финанс ягыннан тәмин итү федераль бюджеттан бүлеп бирелүче акчалар исәбенә башкарыла.

2. Республика программаларының сайлау системасын үстерүгә, шул исәптән яна сайлау технологияләрен, автоматлаштыру чараларын гамәлгә кертүгә, сайлаучыларга һәм сайлауларны оештыручыларга хокукый белем бирүгә бәйле гамәлләрен финанс ягыннан тәмин итү Татарстан Республикасының республика бюджетыннан бүлеп бирелүче акчалар исәбенә башкарыла.

3. Программаларның гамәлләре (юнәлешләре) буенча бирелгән бюджет акчаларын бүлү Комиссия карары белән раслана.

4. Федераль бюджеттан һәм Татарстан Республикасының республика бюджетыннан бүлеп бирелгән акчаларның керүе һәм тотылуы хакында Комиссия аерым бухгалтер исәбе алып бара.

5. Комиссия эшчәнлеген тәмин итү һәм федераль максатчыл

программаларны гамәлгә ашыру өчен бүлеп бирелгән акчаларның тотылуы турында бухгалтер хисабын һәм шулай ук финанс хисабын Комиссия Россия Федерациясенең Үзәк сайлау комиссиясе тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда тапшыра.

6. Комиссия рәисе акчага хужа була һәм финанс документларының финанс мәсьәләләре буенча Комиссия кабул иткән карарларга туры килү-килмәве өчен, финанс хисапларының федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда тапшырылуы өчен җаваплы була.

13 статья. Комиссия аппараты

1. Комиссия эшчәнлеген хокукый, оештыру-ысулый, мәгълүмати-аналитик, финанс, нәшрият, матди-техник яктан һәм документлар белән тәэмин итүне Комиссия аппараты гамәлгә ашыра.

2. «Дәүләт хезмәте турында» Татарстан Республикасы Законына таянып төзелгән дәүләт хезмәткәрләре реестры нигезендә Комиссия аппараты хезмәткәрләре дәүләт хезмәткәрләренә керәләр.

3. Комиссия аппаратына гомуми житәкчелек итүне Комиссия рәисе гамәлгә ашыра. Комиссия аппаратынын эшен оештыру Комиссия секретарена йөкләнә.

4. Комиссия аппараты хезмәткәрләренен хокуклары, вазыйфалары һәм җаваплылыгы Комиссия тарафыннан расланган вазыйфаи инструкцияләр белән билгеләнә.

14 статья. Комиссия каршындагы контроль-ревизия хезмәте

1. Сайлаулар, референдумнар әзерләүгә һәм уздыруга бүлеп бирелгән акчаларның максатчыл тотылуын тикшереп торы өчен, шулай ук керемнәр керү чыганакларын, сайлау фондларының, референдумда катнашучы фондларның акчаларын дәрәҗәсә алуны һәм куллануны тикшереп торы өчен, кандидатларның, теркәлгән кандидатларның, сайлау блокларының финанс хисапларын тикшерү өчен Комиссия каршында Контроль-ревизия хезмәте төзелә.

2. Комиссия каршындагы Контроль-ревизия хезмәте турында нигезләмә Комиссия тарафыннан раслана.

15 статья. Комиссиядә тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләрне карау

1. Комиссия федераль законнарның, Татарстан Республикасы законнарының сайлауларны, референдумнарны әзерләүне һәм уздыруны жайга салучы өлешләренен бозылуы турындагы тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләрне үз компетенциясе чикләрендә карарга, алар буенча тикшерүләр үткәргә һәм мөрәжәгать итүчеләргә законда билгеләнгән вакытларда жавап бирергә тиеш.

2. Комиссия тарафыннан тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләрне карау тәртибе закон нигезендә Комиссия регламентында билгеләнә.

3. Тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләрне караганда Комиссия утырышында кызыксынучы якларның вәкилләре дә катнашырга хокуклы.

4. Утырышта кабул ителгән карар турында Комиссия мөрәжәгать итүчегә яисә кызыксынучы якларның вәкилләренә законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда хәбәр итә, аларның үтенече буенча аларга карарның таныкланган күчermәсен бирә.

16 статья. Әлеге Законны бозган өчен жаваплылык

Әлеге Закон нормаларын бозучы затлар закон нигезендә административ йә жинаяти жаваплы булалар.

17 статья. Әлеге Законның үз көченә керү тәртибе

1. Әлеге Закон рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

2. Әлеге Закон кабул ителүгә бәйле рәвештә:

Татарстан Республикасы Югары Советының 1995 елның 18 гыйнварендагы 2300-ХII номерлы «Татарстан Республикасы халык депутатларын сайлаулар буенча Үзәк сайлау комиссиясе турында нигезләмәне раслау хакында»гы карары (Татарстан Республикасы Югары Советы Жыйнама басмасы, 1995 ел, № 1);

Татарстан Республикасы Дәүләт Советының 1995 елның 5 июлендәге 172 номерлы «Татарстан Республикасы халык депутатларын

сайлаулар буенча Үзәк сайлау комиссиясе турында нигезләмәгә
үзгәрешләр керту хакындагы карары (Татарстан Дәүләт Советының
Жыелма басмасы, 1995 ел, № 7-8) үз көчләрен югалткан дип танырга.

Татарстан Республикасы
Президенты

М.Шәймиев

Казан шәһәре,
1999 елның 21 июле
№ 2307